

GÜNÜMÜZ TÜRKİYE'SİNDE KADIN GAZETECİLER

Aslı YAPAR GÖNENÇ*

Les femmes jornalistes en Turquie

Dans cet article intitulé "Les femmes journalistes en Turquie" on parle des problèmes des femmes qui travaillent dans le domaine du journalisme. Les femme prennent place de plus en plus dans les domaines sociaux. Mais quand même elles ont des difficultés.

Mot clés: Femme, journalisme.

.....

Sanayi devriminin ortaya çıkmasından sonra kadınlar ev dışında da erkeklerle birlikte fabrikalarda omuz omuza çalışmaya başlamışlardır. Daha sonra diğer mesleklerde kapılarını yavaş yavaş kadınlara açmışlardır. Kadınların çalışma yaşamına girmesiyle birlikte toplumsal düzende de büyük değişimler yaşanmış ve erkeklerin egemenliğinde bulunan bir çok mesleki alanda kadınlar da büyük başarılar elde etmeye başlamışlardır. Bu mesleklerden biri de gazetecilik mesleğidir.

---

* Yrd.Doç.Dr., İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü

Günümüzde kadınlar her meslekte olduğu gibi gazetecilik mesleğinde de etkin bir biçimde çalışmaktadırlar. Diğer mesleklerle göre daha özgür koşullarda çalışmayı gerektiren gazetecilik mesleğine kadınların ağırlıklı olarak 1980'li yıllarda yöneldiğini söylemek olasıdır. Bunda ülkemizin toplumsal ve ekonomik koşullarındaki değişimin önemi büyüktür. Bununla birlikte halen gazeteciliğin erkek egemen bir meslek olduğu söylenebilir.

Türk basınında kadın gazetecilerin sayısı son yıllarda artış göstermiş, bunda kadınların toplumsal işlevlerinin sorgulanması etkili olmuştur. Ayrıca iletişim teknolojilerinin giderek gelişmesi ve günümüzde basının 4. güç olarak kabul edilmesi çalışan sorununu da beraberinde getirmiştir. Nitelikli eleman gereksinimi gazetecilik eğitimi verilmesini gerekli kılmıştır.

Böylelikle kızılı erkekli mezunlar basın alanında çalışmaya başlamışlardır. Türk gazetecilerin eğitim durumlarına bakıldığında %80'ninin yüksek eğitimli olduğu görülmektedir.

Bununla birlikte "3033 üyesinden 496'sı kadın olan Türkiye Gazeteciler Cemiyeti'nin (TGC) 11 Kişilik Yönetim Kurulu'nda bir kadın üye bulunuyor. 7 kişilik onur, 3 kişilik denetim kurulları tümüyle erkeklerden oluşuyor. 10 Kişilik Balotaj Kurulu'nda da 1 kadın üye çalışıyor. Çağdaş Gazeteciler Derneği'nin (ÇGD) 15 üyeli Genel Yönetim Kurulu'nda bir kadın üye yer alıyor. Altı şubeden sadece Güney Marmara şubesi başkanı kadın. Onur ve denetleme kurullarında hiç kadın yok." (www.kazete.com.tr:2002) Kadınların basın alanında yeterince yer alamaması yalnızca ülkemize özgü bir sorun olarak karşımıza çıkmamaktadır. Ancak yabancı ülkelerde kadın gazetecilerin daha iyi örgütlendiklerini belirtmek gerekir. Örneğin Fransa'da Association des journalists

femmes (AJS Kadın Gazeteciler Birliği) adlı bir örgüt bulunmaktadır. 1981 yılında kurulmuş olan bu birlik kadının medyadaki yerini ve imgesini savunmayı ve yükseltmeyi amaçlamaktadır. Medya alanında kadının her düzeyde sorumluluk alması konusunda dengeyi kurmaya çalışmaktadır. Ayrıca haberlerin ele alınış biçiminde kadınların meta olarak kullanımını engellemeyi istemektedir.

Bu kuruluşun yaptığı bir araştırma "tüm medya organlarında çalışan kadın nüfusunun toplam gazeteci nüfusun sadece %18'ini oluşturduğunu saptarken, gün be gün yapılan sayım ve dökümlerde, haber bülten ve programlarında kadına ve kadınlara ayrılan sürenin toplam sürenin ortalama yüzde 10'una ancak ulaştığını belirtiyor." (Duran: medyakronik:2001)

Fransa'da gazetecilik giderek kadınların daha çok ilgi duydukları bir meslek konumuna gelmiştir. "1965 yılında kadın gazetecilerin oranı %15,3, 1974 yılında %20, 1999 yılında ise bu oran %39'a ulaşmıştır. 25 yaşın altında olup sarı basın kartı alanların yarısını kadınlar oluşturmaktadır.

Kadınların basın alanındaki varlıkları medyalara göre değişmektedir. %52'si dergilerde, %42'si haftalık haber dergilerinde, %30'u ulusal televizyonlarda, %26'sı günlük yerel basında çalışmaktadır.

Bununla birlikte kadınlar çoğunlukla gazetecilik mesleğini daha çabuk bırakmaktadır. Açıkça kadın gazeteciler de, çalışma yaşamındaki tüm kadınların karşılaştıkları sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Yani yüksek mevkilere ulaşamamaktadırlar. Genel haber organlarının yazı işlerinde cinsiyet ayrımı yapıldığı gözlemlenmektedir. Kadınlara daha çok toplumsal, kültürel ya da

uygulama açısından yararlı bilgilerin toplanması görevi verilmekte, gündemle ilgili olaylardan uzak tutuldukları görülmektedir.” (Naveu, 2001:23-25)

Ülkemiz de ise 2000 yılı itibariyle, Basın Kartı sahibi. 1998 kadın, 8321 erkek gazeteci bulunmaktadır.

Çalışma yaşamının tüm alanlarında olduğu gibi gazetecilik alanında da kadınının sömürülmesinden söz etmek olasıdır. “Küreselleşmenin dünyasında kadının üretim sürecindeki yeri geçmiş dönemlerden daha çetin!.. Çünkü kapitalizm, tarihinin en uzun süren ve en derin krizi yaşamakta ve... Karlarını korumak isteyen firmalar, sanayi devriminde olduğu gibi kadın emeğini ucuz olduğu sürece kullanmaya kararlı.” (Minibaş, 2003:6)

Bu nedenle gazetecilik mesleğinde çalışan kadınların hem cinslerini uyarmaları ve yönlendirmeleri gerekliliği oldukça önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayşe Asker'in “Kadın Gazeteciler” adlı yapıtında yer alan bir araştırmada kadın gazetecilerin kadın hakları konusunda bilinçlendirme çabalarına göre dağılımları, eşlerinin kendilerine mesleklerini sürdürmelerinde yardımcı olmalarına göre dağılımları, basında kadınlar için zor görülen işlere göre dağılımları yer almaktadır. Buna göre:

Kadın Hakları Konusunda Bilinçlendirme Çabalarına Göre Dağılımları

Bilinçlendirme Çabaları	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Çaba Gösterenlerin Yüzdesi
Gazete yazıları yazarak	41	22.8	36.0
Gazetede yazılar yazarak, toplantılara katılarak ve yayınlarda bulunarak	21	11.1	17.5
Toplantılara katılarak	20	11.1	17.5
Yazılar yazarak ve toplantılara katılarak	14	7.8	12.3
Toplantılara katılarak ve yayınlarda bulunarak	3	1.7	2.6
Kişisel Çabalar	15	8.3	13.2
Çaba göstermeyenler	60	33.6	
Bilinçinde olduğunu düşünenler	5	2.8	
Yanıtız	1	0.6	
TOPLAM	180	100	100

(Asker, 1991:95)

Eşlerin Kendilerine Mesleklerini Sürdüremelerinde Yardımcı Olmalarına Göre Dağılımları

Yardımcı Olması	Kişi Sayısı	Yüzdesi
Ev işlerine yardım eder	2	2.3
Çalışma yaşamında destekler	14	16.2
Her ikisinde de	47	54.7
Anlayışlı davranır	4	4.7
Yardım etmez	12	14
Yanıtız	7	8.1
TOPLAM	86	100

(Asker, 1991:91)

Basında Kadınlar İçin Zor Gördükleri İşlere Göre Dağılımları

Zor Görülen İşler	Kişi Sayısı	Yüzdesi	Zor İş Belirtenlerin Yüzdesi
Zor iş yok	97	53.9	
Yöneticilik	19	10.6	22.9
Sayfa Sekreterliği	4	2.2	4.9
Polis-adliye muhabirliği	28	15.6	33.8
Muhabirlik	15	8.3	18
Foto muhabirliği	6	3.3	7.2
Savaş ve dış politika muhabirliği	3	1.7	3.6
Spor muhabirliği ve gece nöbeti	8	4.4	9.6
TOPLAM	180	100	100

(Asker, 1991:82)

Bu tablolardan da anlaşıldığı gibi kadınların medya alanında kadın haklarını savunmak ya da bu konuda çabalamak için önemli girişimleri bulunmamaktadır. Bu girişimlerde bulunanlar ise feminist söylemlerle karşımıza çıkmaktadırlar. Durum böyle olunca da kadınlar, kitle iletişim araçlarında büyük ölçüde güzellikleriyle yer alabilmekte ve cinsel bir nesne olarak kullanılmaktadırlar.

Basın alanında çalışan kadınlar, yönetici konumuna gelmiş olsalar bile erkek egemen söyleme karşı çıkamamaktadır.

İster gazeteci olsun ister başka bir meslekten olsun kadınların çalışma yaşamında hak ettikleri konuma ulaşabilmeleri için

öncelikle toplumsal eğitimin sağlanması gerekmektedir. Belki de bu nedenle topluma her meslekten daha çok ulaşma olanağına sahip kadın gazetecilere büyük sorumluluklar düşmektedir.

Kaynakça

- ASKER Ayşe, (1991), Kadın Gazeteciler, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul.
- DURAN Ragıp, www.medyakronik.com, 9 Mart 2001.
- www.kazete.com.tr, Yıl 5, Sayı 29, Nisan-Mayıs 2002.
- MİNİBAŞ Türkel, Bizim Gazete, 17.03.2003.
- NEUVEU Erik, (2001), Sociologie du Journalisme, La Découverte Yayınları, Paris.

